

A thick, dark blue vertical bar runs along the left edge of the page. From its base, several thin, curved lines in shades of blue and grey extend upwards and outwards, creating an abstract, organic shape.

Ajalugu

Lihtsustatud õppekava

MÄETAGUSE PÕHIKOOI

Sisukord

1	Ajalugu	3
1.1	Üldalused	3
1.1.1	Õppeaine kirjeldus ja eesmärgid.....	3
1.1.2	Õpitulemused kooliastmete ja klasside kaupa	4
1.1.3	Üldpädevuste kujundamine ajaloo õppes	5
1.1.4	Ajaloo lõiming õppekava läbivate teemadega.....	6
1.1.5	Ajaloo lõiming teiste õppeainetega	7
2	Õpitulemused II kooliaste	9
2.1	Oodatavad õpitulemused 6. klassi lõpuks.....	9
	6. klass ajalugu	10
3	Õpitulemused III kooliastmes	12
3.1	Oodatavad õpitulemused 9. klassi lõpuks:.....	12
	7. klass ajalugu	13
	8. klass ajalugu	17
	9. klass ajalugu	21

1 Ajalugu

1.1 Üldalused

1.1.1 Õppeaine kirjeldus ja eesmärgid

Ajaloo õpetamine põhikoolis kujundab õpilastes huvi ajaloo vastu. See hõlmab arusaamist sündmustest ja muutustest oma lähikonna ning inimkonna ajaloos ja aja kulgemise seaduspärasustest. Õpetus algab õpilase ja tema pere elukäigu seostamisest kodukoha ja Eesti ajalooga. Aine käsitlemine aitab luua teadmist, et iga inimene on osa ajaloost ning et ajalugu mõjutab igäüht. Õpetamine põhineb kontsentrisuse printsiibil, toetudes ajateljele ning lähtudes varemõpitust.l

Õppeaine eesmärgid on:

- tekitada huvi oma pere, kodukoha ja kodumaa mineviku vastu;
- laiendada ainealaseid teadmisi;
- suunata aduma inimeste eluolu muutumist läbi aja;
- suunata mõistma aja kulgemise seaduspära;
- arendada lugemis- ja kirjutamisoskust;
- laiendada sõnavara;
- arendada oskust küsida vajadusel abi ja selgitusi;
- õpetada mõistma enda kui kodaniku rolli ühiskonnas ning oma õigusi ja kohustusi.

Õpetuse eesmärgid

Ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

1. tunneb huvi mineviku vastu; teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
2. omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
3. kirjeldab abivahendite toel olulisi ajaloosündmusi, inimeste eluviisi ja tegevusalasid õpitud ajastutel;
4. teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi; teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
5. nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna, kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
6. teab ja väärtustab kombeid ning traditsioone oma kultuuris; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning määratleb end oma rahva liikmena;
7. leiab infot eri teabeallikatest, oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust.

1.1.2 Õpitulemused kooliastmete ja klasside kaupa

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

1. tunneb huvi oma pere, kodukoha ja kodumaa vastu;
2. mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloo jaotamist ajastuteks;
3. tajub eluolu ja esemelise keskkonna muutumist läbi aja;
4. teab, kuidas muutus inimeste eluolu muinasajal;
5. teab mõnd olulist ajaloolist isikut ja tema rolli ajaloos.

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

1. tunneb huvi oma perekonna ajaloo ja sellega seotud minevikusündmuste vastu;
2. teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud;
3. tajub mineviku ja oleviku seoseid;
4. mõistab ajalist järgnevust ajateljel, omab üldist ettekujutust kodukoha ajaloo perioodidest.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

1. teab, kuidas on läbi ajaloo muutunud eestlaste eluolu ja esemeline keskkond;
2. teab mõningaid Eesti ajalugu mõjutanud sündmusi Euroopa ja maailma ajaloos;
3. teab uusaja ja lähiajaloo sündmusi Eesti ajaloos;
4. mõistab oluliste isikute rolli Eestis, Euroopas ja maailma ajaloos;
5. mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloosündmuste täpset dateerimist;
6. teab Eesti Vabariigi valitsemiskorda ja seda, kuidas riik toimib; väärtustab oma kodumaad ja selle kodanikuks olemist.

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

1. selgitab õpitava ajalooperioodiga seostuvaid olulisemaid põhimõisteid;
2. nimetab tähtsamat muinasajast ja selle perioodidest (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg), kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;
3. teab vanaaja kultuure ja oskab nimetada ajastu olulisemaid saavutusi ja leiutisi;
4. kirjeldab kõige üldisemal kujul keskaja olemust;
5. teab keskaja Euroopa eluolu muutusi, avastusi ja leiutisi;
6. teab olulisemaid sündmusi, mis leidsid aset keskajal Eestis aladel.

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

1. selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste elu-olust Eestis kuni Esimese maailmasõja lõpuni;
2. nimetab Euroopa ja maailma uusaja tähtsamaid sündmusi, mis on mõjutanud Eesti ajalugu;
3. tunneb huvi Eesti mineviku vastu Euroopas;
4. teab, et Euroopas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu;
5. kirjeldab, kuidas majanduslikud ja ühiskondlikud muutused on mõjutanud inimeste elukorraldust;
6. teab, et inimeste teadmised on kujunenud suhtlemises teiste rahvastega;
7. kõrvutab ajateljel mõningaid olulisi Eestis ja Euroopas toimunud sündmusi;
8. tunneb ajaperioodi iseloomulikke tunnuseid.

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

1. selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste eluolust Eestis Esimese maailmasõja lõpust tänapäevani;
2. tunneb huvi Eesti riigi mineviku vastu;
3. teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi;
4. omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
5. mõistab, et eri ajastute kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused on olnud edasiviivaks jõuks riikide (ka Eesti) arengus;
6. teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
7. kujutab ajateljele toetudes ette maailmas toimunud olulisemaid sündmusi;
8. nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna;
9. kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
10. väärtustab oma kodumaad ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.

1.1.3 Üldpädevuste kujundamine ajaloo õppes

1) Kultuuri- ja väärtuspädevus:

- teab, et ta on Eesti Vabariigi kodanik;
- teab, et on olemas erinevaid rahvaid ja kultuure;
- suhtub teistesse inimestesse lugupidavalt.

2) Sotsiaalne ja kodanikupädevus:

- teab oma peamisi õigusi ja kohustusi;

- peab kinni ühiselu reeglitest;
- oskab kaaslastega arvestada;
- oskab konfliktidesse sattudes otsida abi täiskasvanutelt.

3) Enesemääratluspädevus:

- mõistab, et õppimine on vajalik;
- saab aru, millised on tema võimed ja oskused;
- püüab erinevates olukordades võimetekohaselt toime tulla;
- peab tähtsaks tervislikku eluviisi.

4) Õpipädevus:

- õpib võimetekohaselt;
- oskab oma tegevusi planeerida;
- oskab õppetöös ja elulistest situatsioonides kasutada (abiga) erinevaid infoallikaid;
- tunneb huvi uute teadmiste ja oskuste vastu.

5) Suhtluspädevus:

- arvestab suhtlemisel olukorra ja kaaslastega;
- väljendab arusaadavalt oma soove, seisukohti ja arvamusi;
- loeb ja kirjutab võimetekohaselt;
- kasutab (abiga) erinevaid infoallikaid.

6) Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogia pädevus:

- kasutab õppetöös matemaatika-, tehnoloogia- ja loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi võimetekohaselt;
- hoolib loodusest ja keskkonnast.

7) Ettevõtlikkuspädevus:

- on töökas ja tegus;
- leiab sobivaid võimalusi õppimise jätkamiseks ka pärast põhikooli lõpetamist;
- teab, et oma tegude eest tuleb vastutada.

8) Digipädevus:

- kasutab infotehnoloogilisi vahendeid võimetekohaselt ja sihipäraselt;
- teab turvalise ja viisaka internetikasutuse põhitõdesid.

1.1.4 Ajaloo lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

- Õpilasi valmistatakse ette õpingute jätkamiseks ja enesetäiendamiseks.
- Õpilastele antakse suuniseid tulevase ameti valikul.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

- Käsitletakse inimtegevuse mõju keskkonnale läbi ajaloo.

- Kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

- Õpilasi suunatakse mõtlema ja arutlema kodukohta ning riigi arengu ja probleemide üle.
- Ajalootunnid annavad hea võimaluse innustada õpilasi täitma kodanikukohust (nt osalema valimistel ja kaasava eelarve hääletustel jne).
- Kujundatakse soovi väärtustada kodukohta ajaloolist miljööd ja kultuuriväärtusi.

Kultuuriline identiteet

- Tutvustatakse eestluse kujunemist läbi ajaloo.
- Kasvatatakse oma rahvuskultuuri ja kultuuripärandit hindavaid kodanikke.
- Õpetatakse hindama teisi rahvusi ja kultuure.

Teabekeskond

- Info otsimiseks õpetatakse kasutama erinevaid internetikeskkondi.
- Suunatakse kasutama erinevaid teavikuid.
- Suunatakse eri infoallikatesse kriitiliselt suhtuma.

Tehnoloogia ja innovatsioon

- Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade.
- Selgitatakse, kuidas innovatsioon on mõjutanud inimkonna ajaloo kulgu.

Tervis ja ohutus

- Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi ajaloo.
- Õpetatakse hindama tervist säästvaid harjumusi ja käitumist.

Väärtused ja kõlblus

- Õpetatakse hindama demokraatlikke väärtusi.
- Õpetatakse viisakalt ja teisi arvestavalt avaldama oma arvamust, seisukohti ja väärtushinnanguid.
- Õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamusi, seisukohti ja väärtushinnanguid.

1.1.5 Ajaloo lõimimine teiste õppeainetega

Ajalugu ja eesti keel

- Arendatakse lugemis- ja kirjutamisoskust.
- Arendatakse info leidmise oskust.
- Arendatakse eneseväljendusoskust.

Ajalugu ja võõrkeeled

- Õpetatakse korrektselt hääldama ja kirjutama võõrapäraseid nimesid ja sõnu.
- Tutvustatakse teiste rahvaste ajalugu ja kultuuri.

Ajalugu ja matemaatika

- Õpetatakse mõistma ajalooliste sündmuste järgnevust, kasutades ajatelge.

- Toetudes matemaatilistele oskustele arvutatakse sündmuste toimumisaega ja sellest möödunud aega.
- Kinnistatakse teadmisi ajaühikutest (kuupäev, aasta, aastakümme, sajand, aastatuhat).
- Kinnistatakse teadmisi Rooma numbritest.

Ajalugu ja loodusõpetus

- Käsitletakse liikide arengut läbi aegade.
- Õpetatakse taime- ja loomaliikide ning loodusvarade kasutuselevõttu läbi ajaloo.
- Käsitletakse inimeste suhteid loodusega erinevatel ajaperioodidel.
- Käsitletakse loodusteaduste arengut läbi aegade.
- Korraldatakse temaatilisi õppekäike.

Ajalugu ja inimeseõpetus

- Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi aegade.
- Käsitletakse toidu- ja joogikultuuri muutumist läbi ajaloo.
- Käsitletakse inimsuhete ja eluviiside muutust läbi aegade.

Ajalugu ja kunstiained

- Tutvustatakse tuntud heliloojaid ja kunstnikke ning nende teoseid läbi aegade.
- Tutvustatakse eri ajastute muusikat.
- Käsitletakse ehituskunsti muutumist ja arengut aegade jooksul.
- Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Ajalugu ja kehaline kasvatus

- Tutvustatakse tuntud sportlasi ja nende saavutusi läbi aegade.
- Tutvustatakse antiikolümpiamänge.
- Korraldatakse õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Ajalugu ja tööõpetus

- Tutvustatakse tööriistade ja -võtete arengut ning eri materjalide kasutuselevõttu.
- Tutvustatakse tehnika ajalugu ja kuulsaid leiutajaid.

2 Õpitulemused II kooliaste

2.1 Oodatavad õpitulemused 6. klassi lõpuks

Õpilane:

1. tunneb huvi oma perekonna ajaloo ja sellega seotud minevikusündmuste vastu;
2. teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud;
3. tajub mineviku ja oleviku seoseid;
4. mõistab ajalist järgnevust ajateljel, omab üldist ettekujutust kodukoha ajaloo perioodidest.

6. klass ajalugu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>SISSEJUHATUS</p> <p>Mis on ajalugu? Ajaarvamine. Mida me minevikust mäletame?</p> <p>Suguvõsa ajalugu. Minu suguvõsa.</p> <p>MEENUTUSED KUI AJALOOALLIKAD</p> <p>Vanemate (ema, isa) lapsepõlve aegne elu maal. Vanemate lapsepõlve aegne elu linnas. Vanavanemate elu maal nende noorusajal. Vanavanemate elu linnas nende noorusajal. Kool läbi aegade. Toit inimeste elus eri aegadel. Eri ajastute inimeste rõivad.</p> <p>KIRJALIKUD JA ESEMELISED AJALOOALLIKAD</p> <p>Vanad asjad jutustavad minevikust. Muuseum. Kirjalikud ajalooallikad, arhiiv. Vanad ehitised jutustavad minevikust. Rehetare. Ajaloo jäljed maastikul ja maapõues. Raamatud räägivad ajaloost. Filmid räägivad ajaloost.</p> <p>KODUKOHT LÄBI AEGADE</p> <p>Esimesed märgid inimasustusest Eesti aladel. Kodukoht muinasajal. Kodukoht keskajal. Kodukoht vanavanemate lapsepõlves. Eluolu kodukohas kaasajal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab, et ajalugu on lugu erinevatest aegadest; • mõistab, et ajatelg kujutab aja kulgemist ning oskab sellele märkida oma sünniaja ning käesoleva aasta • näitab perepilte ja räägib oma pereliikmetest; • nimetab oma lähisugulasi ja teab nende ameteid; • oskab nimetada seiku oma lapsepõlvest ja räägib oma kodust; • koostab oma pere sugupuu; • saab eluliste näidete varal aru mõistete "sugupuu", "põlvkond" ja "esivanemad" tähendusest; • peab oluliseks põlvkondade vahelisi sidemeid ja hindab teadmisi oma sugulaste kohta; • mõistab, et möödunud sündmused nii tema enda elus kui ka ümbritsevas maailmas ongi ajalugu. • Oskab nimetada sarnasusi ja erinevusi enda vanemate ning vanavanemate lapsepõlve vahel; • oskab nimetada sarnasusi ning erinevusi linna- ja maainimeste elus tänapäeval ja minevikus; • oskab võrrelda koolielu tänapäeval ja minevikus; • oskab võrrelda inimeste toitumis- ja riietumisvõimalusi minevikus ja tänapäeval. • Uurib ja iseloomustab mõnd vana eset ning võrdleb seda tänapäevasega; • nimetab olulisemaid Eesti/kodukoha muuseume;

	<ul style="list-style-type: none"> • teab, milleks on muuseumid vajalikud ja mida seal eksponeeritakse; • nimetab ja eristab ajalooallikaid; • teab, milleks arhiivid on vajalikud ja mida seal säilitatakse; • nimetab kodukoha vanemaid hooneid/linnamägesid/kalmistuid; • võrdleb tänapäevaseid ja vanu hooneid ning elamistingimusi; • teab, et maapõuest võib leida esemeid, ehitisi ja säilmeid, mis annavad ajaloo kohta teavet; • oskab nimetada mõningaid eesti filme ja raamatuid, mis käsitlevad ajaloosündmusi. • Teab, millised leiud viitavad esmasele inimasustusele; • teab üldist inimeste eluolust eri ajastutel (elukoht, eluviis, tegevused); • oskab võrrelda tänapäevast ja vanavanemate lapsepõlveaegset kodukohta.
<p>Praktilised tööd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sugupuu koostamine vanemate või õpetaja abiga. 2. Ühistöö koos õpetajaga: internetiotsing kodukoha ajaloo kohta. 3. vanemate ja vanavanemate küsitlemine vastavalt õpetaja antud ülesandele; 4. vana foto/pildi leidmine ja selle uurimine vastavalt õpetaja antud ülesandele; 5. muuseumitund; 6. õppekäik; 7. filmikatkendite vaatamine. 8. õpetaja antud ülesandega mõne kodukoha ajaloolise objekti vaatlemine. 	

3 Õpitulemused III kooliastmes

3.1 Oodatavad õpitulemused 9. klassi lõpuks:

1. teab, kuidas on läbi ajaloo muutunud eestlaste eluolu ja esemeline keskkond;
2. teab mõningaid Eesti ajalugu mõjutanud sündmusi Euroopa ja maailma ajaloos;
3. teab uusaja ja lähiajaloo sündmusi Eesti ajaloos;
4. mõistab oluliste isikute rolli Eesti, Euroopa ja maailma ajaloos;
5. mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloosündmuste täpset dateerimist;
6. teab Eesti Vabariigi valitsemiskorda ja seda, kuidas riik toimib; väärtustab oma kodumaad ja selle kodanikuks olemist.

7. klass ajalugu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>MUINASAEG</p> <p>Ajaarvamisest. Kiviaeg. Tule kasutuselevõtt. Karjakasvatuse ja põlluharimise algus. Metallide kasutuselevõtt. Looduslike tingimuste osa inimkonna arenemisel. Muinasaja ajajärgud ja nende üldisloomustus: kordamine.</p> <p>MUINASAEG EESTIS</p> <p>Jääaja lõpp ja esimesed inimasustuse jäljed Eesti aladel. Muistsete eestlaste eluolu. Eestlased muinasaja lõpus. Eestlaste naaberrahvad ja kujunevad riigid. Kordamine.</p> <p>VANAAEG</p> <p>Mesopotaamia. Vana-Egiptus. Vana-India. Vana-Hiina. Vana-Kreeka. Vana-Rooma. Ristiusu teke. Kordamine.</p> <p>KESKAJAST JA FEODAALKORRAST</p> <p>Keskaja üldisloomustus. Põlluharimise areng keskajal. Talupoegade eluolu. Feodaalide eluolu. Keskaegsed linnad. Ristiusu kirik ja ristisõjad. Kordamine.</p> <p>EESTLASTE MUISTNE VABADUSVÕITLUS</p> <p>Liivlaste ja lätlaste alistamine ristisõja käigus. Muistse vabadusvõitluse algus. Muistse vabadusvõitluse olulisemad lahingud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Joonistab ajatelje ning märgib sellele erinevad ajastud; • kirjeldab lühidalt inimeste eluolu kiviajal; • nimetab piltide abil esimesi koduloomi ja põllukultuure; • selgitab põhjuseid, miks inimene loobus rändavast eluviisist; • kirjeldab näidete varal, kuidas muutus tööriistade materjal ja kvaliteet metallide kasutuselevõttuga; • kirjeldab näidete varal, kuidas looduslikud tingimused kujundasid muinasaja inimeste eluolu. • Teab, kuidas tekkis ja lõppes jääaeg; • joonistab ajatelje ning märgib sellele muinasaja ning esimeste teadaolevate asulate tekkeajad Eesti alal, • teab esimesi asulakohti Eesti aladel ning mida sealt on leitud; • leiab Euroopa kaardilt Eesti asukoha; • näitab Eesti kaardil esimesi asulakohti; • kirjeldab eestlaste eluolu muinasajal ja selle lõpul; • nimetab eestlaste naaberrahvaid ja -riike ja näitab neid kaardil. • Märgib ajateljele vanaaja ning selle olulisemad daatumid (nt kirja teke, Cheopsi püramiidi rajamine, Suure Hiina müüri ehitamine jne); • teab, miks vanaaja riigid tekkisid suurte jõgede äärde; • nimetab vanaaja riikidest pärinevaid leiutisi ja uuendusi (nt ehituses); • nimetab vanaaja riikide kultuurisaavutusi; • selgitab abiga olulisemaid teemakohaseid mõisteid;

Taanlased Põhja-Eestis. Muistse vabadusvõitluse lõpp. Miks eestlased lüüa said? Kordamine.

EESTLASED VÕÕRA VÕIMU ALL

Eesti ala pärast vallutust. Jüriöö ülestõus. Keskaegsed linnad Eestis. Keskaegne Tallinn. Reformatsioon. Kordamine.

EESTI VARAUUSAJAL

Eestlaste naabrid enne Liivi sõda. Liivi sõda. Eesti Rootsi riigi koosseisus. Eestikeelse koolihariduse algus. Tartu Ülikool. Kordamine.

SUURED LEIUTISED JA AVASTUSED

Teaduse ja tehnoloogia areng keskaja lõpul. Trükikunsti leiutamine. Tulirelvade kasutuselevõtmine ja kaitseehitiste muutumine. Meresõidu arenemine ja Ameerika avastamine. Esimene teekond ümber maailma. Kordamine.

- teab, kuidas ristiusk tekkis ja millised on ristiusu põhimõtteid.
- Märgib ajateljele keskaja;
- nimetab põhilisi ühiskonnaklasse;
- kirjeldab lühidalt talupoegade ja feodaalide elu;
- kirjeldab piltide abil keskaegset linna (nt Tallinna näitel) ja selle elanikke ning nende tegevusalasid;
- teab, mis on kirik ja mis on selle ülesanded;
- teab, millist rolli omas kirik keskaja inimese elus;
- teab, miks katoliku kirik algatas ristisõjad.
- Märgib ajateljele muistse vabadusvõitluse toimumisaja;
- mõistab näidete varal, miks ristsõda meie aladele laienes;
- teab, millistest riikidest ristisõdijad tulid;
- teab muistse vabadusvõitluse olulisemaid lahinguid ja nende tulemusi ning tähtsamaid isikuid;
- teab, kuidas lõppes muistne vabadusvõitlus, mis see eestlastele kaasa tõi ja mis oli kaotuse põhjuseks.
- Nimetab kaardi abil, kes valitsesid Eesti alasid pärast muistset vabadusvõitlust;
- märgib ajateljele Jüriöö ülestõusu ja reformatsiooni toimumisajad;
- selgitab eestlaste olukorda pärast võõra võimu alla sattumist;
- selgitab, miks Jüriöö ülestõus algas, kirjeldab sündmuste käiku;
- teab, kuidas Jüriöö ülestõus lõppes ja mida see eestlastele kaasa tõi;
- nimetab ja näitab kaardil keskaegseid linnu Eesti aladel;
- kirjeldab piltide abil keskaegset Tallinna ja selle kaitserajatisi;

	<ul style="list-style-type: none"> • teab, kes oli Martin Luther ja millised uuendused ta algatas. • Nimetab kaardi abil meie naaberriike ja -rahvaid; • märgib ajateljele Liivi sõja toimumisaja ja Tartu Ülikooli asutamisaja; • nimetab Liivi sõjas osalenud riike ja selgitab üldist sündmuste käiku; • kirjeldab lühidalt talupoegade elu muutust Rootsi ajal; • teab, et Rootsi ajal hakati mõtlema maarahva harimisele ning tegevust alustasid esimesed talurahvakoolid; • teab, kes oli Forselius, mis rolli omas kohalikus hariduselus tema loodud õpetajate seminar; • teab, kuidas asutati Tartu Ülikool, mida seal õpetati; • võrdleb Rootsi-aegset ja tänapäeva kooli. • Nimetab hiliskeskaegseid teadussaavutusi; • näitab kaardil ja nimetab riike, kust maadeavastajad teele asusid ning kuhu nad jõudsid; • märgib ajateljele Ameerika avastamise Columbuse poolt ning Magalhãesi ümbermaailmareisi toimumisaja; • nimetab muutusi meresõidu arengus; • teab Kolumbuse tähtsust ajaloos; • räägib abivahendite toel esimesest reisist ümber maailma; • selgitab, mida töid endaga kaasa maadeavastused; • nimetab asumaadest Euroopasse toodud põllukultuure, loomi ja kombeid.
--	---

Praktilised tööd:

1. erinevate metallide (vask, tina, raud) ja pronksi (sulam) uurimine;
2. erinevate põllukultuuride uurimine ja võrdlemine (nt nisu ja oder).
3. võimalusel tööõpetuse tunnis luust või sarvest mõne eseme valmistamine, nõõri punumine;
4. koriluslik õppekäik parki/metsa.
5. kodukoha pühakoja külastamine;
6. mõne antiikolümpia ala katsetamine kehalise kasvatuse tunnis.
7. kirikumuusika kuulamine;
8. tutvumine keskaegsete relvadega, puidust relva valmistamine tööõpetuse tunnis

8. klass ajalugu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>MAAILM UUSAJAL</p> <p>Mis on uusaeg? Euroopa uusaja algul. Ameerika iseseisvussõda ja USA sünd. Suur Prantsuse revolutsioon. Napoleoni sõjad. Euroopa pärast Napoleoni sõdu. Tööstusrevolutsioon ja olulisemad leiutised. Kordamine.</p> <p>EESTI TSAARI-VENEMAA VÕIMU ALL</p> <p>Põhjasõda ja Peeter I. Eesti pärast ühendamist Venemaaga, muudatused majanduses. Talupoegade koormiste suurendamine. Pärisorjus, selle kaotamine ja asendamine teoorjusega. Mõisnike eluolu. Teorendilt raharendile ja talude päriseksostmine. Talurahvarahutused, Mahtra sõda. Kordamine.</p> <p>EESTI TALURAHVA ELU 19. SAJANDIL</p> <p>Talupere. Talu hooned. Talupere aastaringsed tööd. Talurahva söök ja söögikombed. Rahvakalender ja rahvakombed. Talurahvakoolid. Kordamine.</p> <p>RAHVUSLIK ÄRKAMISAEG</p> <p>Ärkamisaja eellugu ja Kr. J. Peterson. Fr. R. Kreutzwald ja „Kalevipoeg“. J. V. Jannsen ja „Postimees“. Vanemuise Selts ja I üldlaulupidu. L. Koidula ja Eesti teatri algus. J. Hurt. C. R. Jakobson. Kordamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Märgib ajateljele uusaja kokkuleppelise alguse, Ameerika iseseisvussõja, Suure Prantsuse revolutsiooni, Napoleoni sõjakäigud; • nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike ja Põhja-Ameerikat; • selgitab lühidalt piltide abil Ameerika iseseisvuspüüdlusi, sõja käiku ja tulemusi; • nimetab lühidalt piltide abil Suure Prantsuse revolutsiooni olulisemaid sündmusi, tähtsamaid tegelasi ja saavutusi; • kirjeldab lühidalt piltide abil Napoleoni sõjakäike ja nimetab tema olulisemaid saavutusi; • kirjeldab lühidalt kaardi abil mõne Euroopa riigi saatust pärast Napoleoni sõdu; • kirjeldab lühidalt piltide abil, kuidas tööstusrevolutsioon muutis maailma: üleminek tööstuslikule tootmisele (aurumasin), muutused transpordis (auruvedur ja -laev), fotograafia jne. • Märgib ajateljele Põhjasõja toimumisaja, pärisorjuse kaotamise Eesti- ja Liivimaal; • nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike; • teab, kuidas muutus talupoegade elu pärast pärisorjuse kaotamist; • võrdleb lühidalt skeemi abil päris- ja teoorjust; • kirjeldab piltide abil mõisnike elu;

TÖÖSTUSE ARENG / VENESTAMISAEG

Esimesed vabrikud ja raudteed Eestis. Töölise elu. Venestamisaeg. Rahvuslik liikumine venestamisajal. EÜS ja Eesti rahvusvärvide algus. J. Tõnisson ja „Postimees“. Karskus- ja spordiseltsid, G. Lurich. Kordamine.

EESTI XX SAJANDI ALGUSES

Eesti majandus XX sajandi algul. 1905.-1907. aasta revolutsioon. Revolutsioonisündmused Eestis. Eesti enne I maailmasõda, väljarändamine. Eesti kultuur XX sajandi algul. Kordamine.

MAAILMA ENNE JA PÄRAST I MAAILMASÕDA

Suured leiutused ja avastused. Suurriikide ajastu (Briti impeerium, Ameerika Ühendriigid, Tsaari-Venemaa, Saksamaa, Prantsusmaa). I maailmasõja põhjused ja algus. 1917. aasta revolutsioon Venemaal ja Nõukogude võimu kehtestamine. I maailmasõja lõpp. Sündmused Eestis 1917. aastal. Sündmused Eestis 1918. aastal. Kordamine.

- selgitab teo- ja raharendi erinevust, teab, kuidas algas talude päriksostmine;
- teab, mis põhjustas talupoegade hulgas pahameelt ning põhjustas rahutusi
- Märgib ajateljele 19. sajandi;
- nimetab piltide abil talupere liikmed ja nende rollid;
- nimetab piltide abil taluhooneid ja nende otstarvet;
- nimetab pudulajuseid, keda talus peeti;
- kirjeldab pildi abil rehielamut ja selle sisustust;
- teab, milline otstarve oli rehielamul vilja töötlemisel;
- nimetab piltide abil talupere olulisemaid töid ning tööriistu;
- kirjeldab lühidalt talupere igapäevast ja pühadeaegset toidulauda ning võrdleb neid tänapäevastega;
- võrdleb 19. sajandi ja tänapäeva inimeste igapäevaelu;
- nimetab kalendri abil olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi ja teab mõningaid kombeid;
- kirjeldab piltide/filmi näitel koolielu 19. saj talurahvakoolis ja võrdleb seda tänapäevasega;
- nimetab õppeaineid valla- ja kihelkonnakoolis ja võrdleb neid oma tunniplaaniga.
- Märgib ajateljele ärkamisaja olulisemad sündmused;
- nimetab lühidalt ärkamisajale eelnenud sündmusi ja tegelasi;
- nimetab piltide abil ärkamisaja tähtsamaid tegelasi ja teab nende olulisemaid saavutusi;
- nimetab Eesti esimesi kutselisi teatreid ja linnu, kus need kodulinnu;

	<ul style="list-style-type: none"> • teab, kelle eestvõttel, millal ja kus toimus esimene üldlaulupidu ning kirjeldab seda sündmust lühidalt; • selgitab, mis on rahvaluule; • teab, kuidas pandi alus Eesti Rahva Muuseumi kogudele. • Märgeb ajateljele Eesti rahvusvärvide esmase kasutuselevõtu (EÜS-i lipp); • näitab kaardil 19. saj lõpu Eesti tööstuslinna ja raudteeühendusi; • kirjeldab piltide abil tööliste elu- ja töötingimusi 19. sajandi lõpus ning võrdleb neid tänapäevaste oludega; • kirjeldab lühidalt ja näidete varal, miks venestamine algas ning milles see seisnes; • nimetab piltide abil rahvusliku liikumise juhte venestamisajal; • nimetab piltide abil tuntumaid spordiseltsidest võrsunud spordikuulsusi. • Märgeb ajateljele 1905. a revolutsiooni; • näitab kaardil Vene impeeriumi; • nimetab lühidalt revolutsiooni põhjusi ning selgitab piltide abil selle sündmusi; • kirjeldab lühidalt näitvahendite toel 1905. a sündmusi Eestis: streigid, mõisate põletamine, karistussalkade tegutsemine; • näitab kaardil maid, kuhu eestlased välja rändasid; • nimetab piltide abil 20. saj alguse tuntumaid Eesti kirjanikke, kunstnikke ja heliloojaid ning olulisi kultuurisündmusi (Eesti Rahva Muuseumi ja esimese eestikeelse keskkooli avamine). • Märgeb ajateljele I maailmasõja toimumisaja, 1917. a revolutsiooni;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab piltide abil 19. saj lõpu ja 20. saj alguse olulisemaid leiutisi (kino, auto, lennuk jne); • näitab kaardil impeeriume ja nende asumaid; • nimetab lühidalt I maailmasõja põhjusi ja kirjeldab selle algust; • nimetab piltide abil I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjalisi uuendusi; • näitab kaardil pärast I maailmasõda tekkinud uusi riike; • kirjeldab lühidalt rahva olukorda tsaari-Venemaal ning selgitab, miks ja kuidas revolutsioon aset leidis; • kirjeldab piltide ja kaardi abil sündmusi Eestis 1917. aastal; • teab, kuidas ja millal Eesti iseseisvus.
<p>Praktilised tööd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vanaaegse tööriista uurimine; 2. mõne talurahvatoidu valmistamine ja maitsmine. 3. "Postimehest" mõne uudise lugemine; 4. "Kalevipojast" mõne katkendi lugemine; 5. "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" laulmine/kuulamine; 6. tutvumine L. Koidula loominguga; mõ 7. ne museaalse väärtusega eseme toomine kooli ja selle ühine uurimine. 	

9. klass ajalugu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>EESTI VABADUSSÕDA Vabadussõja algus. Eesti vabastamine. Sõda Landeswehriga. Vabadussõja lõpp ja Tartu rahu sõlmimine. Kordamine.</p> <p>EESTI VABARIIK 1918-1940 Asutav Kogu ja maareform. Eesti Vabariigi sise- ja välispoliitika. Põllumajandus, tööstus, kultuur ja haridus Eesti Vabariigis. Kordamine.</p> <p>MAAILM KAHE MAAILMASÕJA VAHEL Saksamaa pärast I maailmasõda. Kommunistlik Nõukogude Liit. Kordamine.</p> <p>EESTI KAOTAB ISESEISVUSE: 1939-1940 Molotovi-Ribbentropi pakt. Nõukogude Venemaa tegevus naaberriikide suhtes pärast MRP-d. Eesti okupeerimine ja liitmine NSV Liiduga. Kordamine.</p> <p>TEINE MAAILMASÕDA 1939-1945 II maailmasõja käik. Okupatsioonid ja sõjasündmused Eestis. Sõjategevuse lõpp Eestis. Kordamine.</p> <p>EESTI JA MUU MAAILMA PÄRAST II MAAILMASÕDA Maailm pärast II maailmasõda, külm sõda. Nõukogude Eesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Märgib ajateljele Vabadussõja toimumise ja Tartu rahu sõlmimise aja; • näitab kaardil Vabadussõja käiku ja nimetab olulisemaid lahinguid; • nimetab piltide abil Vabadussõja-aegseid olulisemaid tegelasi; • kirjeldab lühidalt piltide ja kaardi abil sõda Landeswehriga; • selgitab lühidalt, miks oli võit Landeswehri üle eestlaste jaoks oluline (Võidupüha tähistamine); • kirjeldab, kuidas ja mis tingimustel lõppes Vabadussõda; • kirjeldab, millal, kus ja kelle vahel sõlmiti Tartu rahu. • Märgib ajateljele Eesti esimese iseseisvusaja; • näitab kaardil Eestit ja nimetab tema tähtsamaid välispartnereid; • nimetab piltide abil Eesti põllumajanduse ja tööstuse põhilisemat toodangut; • nimetab piltide abil Eesti olulisemaid poliitika- ja kultuuritegelasi; • nimetab esimese iseseisvusaja tähtsamaid haridusasutusi (TÜ, TTÜ, Kõrgem Sõjakool). • Märgib ajateljele maailmasõdade vahelise aja; • näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast I maailmasõda; • kirjeldab piltidele toetudes Saksamaa ja selle elanike olukorda pärast I maailmasõda; • kirjeldab lühidalt (abiga), kuidas Hitler võimule tuli;

<p>Nõukogude Liidu kokkuvarisemine. Eesti taasiseseisvumine. Kordamine.</p> <p>ÜHISKONNAÕPETUS</p> <p>Põhiseadus ja Eesti riigi sümbolid. Riigikogu, riigipea, valitsus. Kohalik omavalitsus. Korrakaitse. Riigikaitse. Kohus. Eesti ja rahvusvahelised organisatsioonid (Euroopa Liit, NATO). Kordamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab piltidele toetudes eluolu Nõukogude Liidus; • nimetab piltide abil Nõukogude Liidu valitsejaid (Lenin, Stalin). • Märgib ajateljele MRP sõlmimise, Talvesõja alguse, Eesti okupeerimise ja juuniküüditamise aja; • näitab kaardil ja nimetab, kuidas Euroopa riigid MRP salaprotokolli alusel jaotati; • näitab Eesti kaardil Punaarmee baaside asukohti ja põhjendab abiga nende valikut; • kirjeldab abiga, kuidas Eesti kaotas iseseisvuse; • kirjeldab abiga, kuidas toimus juuniküüditamine; • kirjeldab abiga, miks Talvesõda algas ja kuidas see lõppes. • Märgib ajateljele II maailmasõja toimumisaja; • näitab kaardil ja nimetab olulisemaid sõjas osalenud riike; • kirjeldab lühidalt piltidele toetudes II maailmasõja käiku ja selle tulemusi; • kirjeldab lühidalt piltide abil okupatsioonide aegset elu Eestis; • kirjeldab lühidalt eestlaste valikuid sõja ajal ja nimetab, kelle poolel sõditi; • kirjeldab lühidalt, kuidas sõda Eesti ja eestlaste jaoks lõppes; • kirjeldab, kuidas sõda mõjutas kodukohta; • näitab kaardil ja nimetab riike, kuhu eestlased sõja lõpus põgenesid. • Märgib ajateljele II maailmasõja lõpu, Eesti taasiseseisvumise ja Nõukogude Liidu lagunemise; • näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast II maailmasõda;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab lühidalt suurriikide vahelisi suhteid pärast II maailmasõda; • kirjeldab abiga, kuidas toimus märtsiküüditamine; • kirjeldab näidetele tuginedes elu Nõukogude Eestis; • kirjeldab piltidele toetudes Eesti taasiseseisvumisele viinud sündmusi (fosforiidisõda, öölaulupeod, Balti kett); • nimetab põhjusi ja sündmusi, miks NSVL kokku varises. • teab, et tähtsaim seadus on põhiseadus, kus on kirjas inimeste õigused ja kohustused ning toob nende kohta näiteid; • nimetab riigi sümboleid; • nimetab võimul olevat presidenti ja peaministrit; • nimetab piltide abil kõiki Eesti presidentide; • nimetab erakondi; • nimetab linnapead/vallavanemat; • nimetab ameteid, kes tagavad riigi siseturvalisust (politsei, päästeamet, kiirabi) ja kirjeldab lühidalt nende ülesandeid; • oskab vajadusel abi kutsuda (112); • kirjeldab lühidalt kaitseväge ja kaitseliidu ülesandeid ja teab nende erinevust; • teab, millega tegelevad kohtud; • teab, mis on kohtuniku, prokuröri ja advokaadi roll kohtuistungil; • nimetab olulisemaid rahvusvahelisi organisatsioone, kuhu Eesti kuulub ja teab nende sümboleid.
--	---

Praktilised tööd:

1. Vabadussõja monumentide ja sõjaga seotud paikade külastamine kodukohas.
2. võimalusel osalemine talgutel.
3. omavalitsuse kaasava eelarve hääletusel osalemine;
4. mõne väeosa, päästekomando või politseijaoskonna külastamine;
5. riigikogu külastamine;
6. kohtuistung külastamine.